

Varlığın merkezine yolculuk

Haccın fiziksel zorluklarına, gönlümüzde ve dilimizde en küçük bir itiraz olmaksızın göğüs germemiz, yoğunlaştırılmış bir sabır imtihanından yüz akıyla çıkmamız halinde günahlarımızın bağışlanacağına ilişkin umutlarımızı da diri tutar.

Namaz, oruç, hac, zekât ve diğer kulluk yükümlülüklerimizin, bizi Rabbimize ulaştırarak, O'nunla ilişki kurmanızı gerçekleştiren, var olanın içinde yaşarken, ruhumuzun, sürekli O'nda olmasını sağlayan bir işlev gördüğünü biliyoruz. Bu açıdan baktığımızda, ibadet formlarında birbirine benzeyen yanların bulunduğunu da göreceğiz. Beytullah'ın çevresinde huşu içinde tavaf ederken bir bakıma hareket halinde namaz kılar gibiyizdir. Mina ve Arafat'ta kendi kalbimize bükülmemiz, mümkün olduğunca az yiyip içmemiz, sadece kullukla meşgul olmamız ve namazlarımızda bir şey yeyip içmememiz, bir anlamda oruç gibidir. Oruçta nasıl gök sofraları açılırsa, haccın bütün rükünlerinde de semanın kapılarının açıldığını görürüz.

Bizim semamız, ruhumuz; arzımız bedenimizdir. Arz'ın merkezi Kâbe'dir lakin Kâbe, bizim Hak'la, Hakkî olana, O'na ait olanla, O'na doğru yönelme, yücelme makamıdır. Kâbe, O'ndan gayrının silindiği, seçkin bilge Cüneyd-i Bağdadi Hz.lerinin ifadeyiyle, 'hâdis olanın Kadim olana kavuştuğu' yerdir. Celal ve cemel perdelerinin kalktığı, O'nun sonsuz ve mutlak varlığında kaybolduğumuz mekânettir.

Osmanlı ilim ve irfan tarihinin yetkin âlimlerinden İsmail Hakkı Bursevî, 'Mekke, şereflendiği Kâbe ve Efendimiz'le (s.a.s.), Zat makamı haline gelmiştir' der. Şehirlerde tecelli eden, baskın ism-i şerifleri tasnif ettiği Tuhfe-i Recebiyye adlı kitabında, Mekke, bütün isim ve sıfatları camii olan ve Zat ismi bulunan lafza-i celalin baskın olduğu Mekke ve Kâbe, Allah'ın mutlak teklîğinin algılandığı bir

makamdır. Orda, bize Rabbimizi tarif eden üç büyük tarif ediciden biri ve en güzeli, en seçkini olan Rasulü Allah Efendimiz'in getirdiği semavi vahiy mütecellidir. Onun iklimi, onun yurdudur orası. Bu anlamda biz, bir ilahî emre uyararak gittiğimiz hacda, aslında, kendi ilahi-semavi merkezimize, yine bir beytullah olan kalbimize sefer etmiş oluyoruz.

Kutsal kitabımızın ayetlerini, Allah'ın birliğine şehadetin kutsi kelimelerini, O'nun güzel isimlerini yazan hattatlarımız da sağdan sola dönerek, kalbe doğru bükülerek yazarlar. Namaz, aramızdan semamıza yaptığımız bir yücelme, bir yükseliş seferidir; tavaf, O'ndan başka ilah yoktur gerçeğiyle donanmış bir halde, Zati hakikatinin semasına doğru gerçekleşen bir gezidir.

Haccın sayılamayacak kadar çok hikmet ve hayırlarından belki en başta geleni, var olandan sıyrılmamız, zihnimizin, kalbimizin, düşüncemizin ve gönlümüzün masivadan arınması, çokluk âleminin bağlanandan kurtularak Bir olana, Tek olana, Kendinden başka ilah bulunmayana, her şeyi var edene, Kayyum ismiyle tutana, doğrultana, sonsuz merhamet kaynağına, adalet burcuna, arınmaya, yokluğa kanatlanmamızdır.

Bu süre içinde az yer, az uyur, dikkatle konuşur, elimize, belimize, dilimize hâkim olur, nefsanî yanlarımızı temizler, günahlarımızın bağışlanması için yakarır, 'Hakk'ı gerçek sevenlere/cümle âlem kardeş gelir'in kozmik sırrına ermeye çalışırız.

Hac, aynı zamanda bir sabır eğitimi, bir dayanma sınavıdır. Bu, haccın rükünlerini eda ederken karşılaştığımız fiziksel zorluklarda belirgin hâle gelir. Kalabalıkta kimi zaman ezilme tehlikesi atlatırız. Aşırı kalabalık içinde daima Hakk'la olabilmeyi güçlüğünü de idrak etme imkânı buluruz. Sabır, varlığın çilingiridir. Haccın fiziksel zorluklarına, gönlümüzde ve dilimizde en küçük bir itiraz olmaksızın göğüs germemiz, yoğunlaştırılmış halde günahlarımızın bağışlanacağına ilişkin umutlarımızı da diri tutar. Haccdan dönenleri ziyarette, ellerinin içinin öpüldüğüne ilişkin bir âdeti bir hac dönüşünde öğrenmiştim. Bu, hakikat sırrının el'de oluşuyla mı ilgilidir? Efendimiz'e biat, elinden yapılmıştır. Ve 'Allah'ın eli, bütün ellerin üzerindedir...' Hacceden, sadece, Mekke'ye, oradaki 'Allah'ın evine' değil, 'yere göğe sığmayan, kâmil kulun gönlüne sığan' Rabbinin sonsuz ve mutlak merhametine, güzelliğine, adaletine erişmektedir. Bu erişme, erenlerin ermesi gibidir. Hac, hem bir namaz, hem bir oruç, hem bir mîraç, hem bir zekâtır. Hac, insanın bizatihi benliğini tasadduk etmesidir. Sadakaların en büyüğü de bu değil midir? İnsanın bizatihi kendisini tasadduk ettiği bir yer olarak Kâbe, bütün inananların arasındaki her türden farklılığın ortadan kalktığı bir diriliş ve kıyam imkânıdır. Herkesin aynı giysiye büründüğü, bütün ek kimliklerinden soyunduğu, Niyazi Mısri'nin ifadesiyle, O'nu idrak için 'üryan olduğu' bir güzelliştir. Oruçta nasıl bütün organların bağlanması makbul ise, namazda nasıl kul Rabbinden başka bir şeyle meşgul olmuyorsa, zekâta nasıl, kişi en çok sevdiğinden infak ediyorsa, hacda da, bütün bu ibadetlerin ruhu gerçekleşir. Sabır, tasadduk, kurban, ilahî birlik idraki, Kâbe'nin hakikatinden inanmış gönüllere doğru, ilahî bir nefha olarak esip durur. Merhamet, adalet ve vahdet yağmuruyla yıkanan gönüller, O'ndan gelişin ve O'na dönüşün sırrına doğru yürürler.

Anadoluyu mayalayan gönül erlerinin yıldızı Yunus Emre, 'Yunus Emre der hoca / Gerekse var bin hacca / Hepisinden iyice / Bir gönüle girmektir' der. Haccın farzietini ve hakikatini bilen bir arifin, 'gönüle girmeyi' ona önceler gibi görünmesi boşadır. Haccdan maksat, Hakk'ın rızasıdır, O'nun gönlüne girmektir. Hakk'ın gönlüne girmek, O'nun sevdiklerinin gönlüne girmekten geçer. Kullara merhamet edene Hakk merhamet eder. Haccı sıradan bir yolculuk olmaktan farklı kılan şey, Hakk'ın ve yarattıklarının gönül rızasını talep imkânı olmasıdır.